

Posudek na diplomovou práci Bc. Anny Faberové: Vícedětné rodiny: faktory a kontexty

Relativně nízké hodnoty intenzitních ukazatelů plodnosti se dostaly do popředí zájmu vyspělých zemí od konce sedmdesátých let 20. století, kdy se tyto trvale snížily pod hladinu prosté reprodukce. Výsledná intenzita plodnosti je dnes ovlivněna především rozsahem bezdětnosti nebo jednodětnosti zkoumaných populací. Vícedětné rodiny se proto staly spíše okrajovými tématy výzkumného zájmu. Diplomová práce zaměřená na vícedětné rodiny (tj. na analýzu plodnosti třetího a vyššího pořadí) může proto vyplnit současnou mezeru ve zkoumání transformace procesu plodnosti vyspělých zemí, specificky České republiky.

Předložená práce je v rozsahu 80 stran a je rozdělena do sedmi kapitol včetně úvodu a závěru. Struktura práce je logicky uspořádaná a jednotlivé kapitoly obsahují všechny nezbytné pohledy, tj. uvedení do problematiky, diskusi s literaturou, popis dat a metod následované vlastní analýzou a ukončení závěrem. Ve druhé kapitole věnované diskusi s literaturou podává autorka základní dostupnou informaci k tomuto tématu. Vzhledem ke skutečnosti, že analýza plodnosti žen na základě dat sčítání je méně častá, je ve třetí kapitole podán velmi podrobný popis dat ze sčítání 2011 včetně jejich kritického rozboru. Na tomto místě je třeba pochválit diplomantku za podrobné a precizní definice jí zvolených proměnných a jejich kategorií. Originální je návrh klasifikace dětí podle partnerských vztahů matky, popis tvorby tohoto třídění, včetně některých úskalí. Rovněž metody použité v práci jsou přehledně specifikovány. Následující kapitoly věnované transversální a longitudinální analýze včetně diferenčních aspektů (vzdělání, velikost obce, náboženství, partnerské vztahy) jsou současně východiskem pro stěžejní šestou kapitolu postihující vícerozměrný pohled na problematiku vícedětných rodin. Pátá kapitola věnovaná longitudinální analýze v deskriptivní perspektivě je vlastně předstupněm hlubší analýzy založené na nominální logistické regresi představené v následující kapitole. V této kapitole je pak podrobněji specifikována metoda nominální logistické regrese, která je poměrně náročná, a proto není tak často vědeckou obcí používána. Jsou zde popsány jednotlivé proměnné a jejich kategorie vstupující do modelu včetně příslušných relativních četností. Správně jsou definovány referenční kategorie s ohledem na jejich frekvenci. Vzorec na str.46 není správný, pokud jde o pravou stranu a z hlediska zaměření práce je i zbytečný.

$$\ln \frac{P}{1-P} = e^{x\beta} \quad \text{Správně by mělo být: } \ln(p/(1-p)) = \alpha + \beta x \text{ a to i s ohledem na další text.}$$

Na str. 47-48-49 jsou podrobně rozepsány příslušné rovnice modelů, nicméně je chybně uvedena kategorie pro obce, má být velikost obce 2000-9999 neboť kategorie 10000-99999 je brána jako referenční, a tudíž měla být vynechána (viz definice na str.46, respektive v tabulkách 11-13). Nicméně s výjimkou těchto dvou chybiček lze vysoce hodnotit snahu autorky ilustrovat metodicky náročný model i pomocí vzorových příkladů, což obvykle ve výstupech autoři nedělají. Právě tento rozbor pak slouží k lepší interpretaci následných výsledků pro tři uvažované generační skupiny. Komentáře k uveřejněným výsledkům jsou správné a potvrzují některé dílčí poznatky. Přínosem práce je její komplexní uchopení zkoumané problematiky.

Předložená diplomová práce Bc. Anny Faberové představuje ucelené dílo, které vyčerpávajícím způsobem (na základě dostupných demografických zdrojů) analyzuje zkoumanou problematiku vícedětných rodin. Práce je logicky strukturována a zejména přesně a přehledně napsána. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout vyzrálý styl psaní autorky. Z hlediska použité metody a její interpretace patří práce k těm náročným. Práce mimo drobných nepřesností neobsahuje chyby ani v metodické ani v interpretační rovině a lze ji označit jako nadstandardní. Splňuje všechny požadavky kladené na magisterské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.

